

FT Heidi Kurvinen

Loppuraportti

Social inequalities in newsrooms. Experiences of Finnish and Swedish women journalists from the 1960s to the present -hankkeen tutkijavierailu Tukholman yliopiston historian laitokselle ja journalismin tutkimusyksikköön (1.8.2015–31.7.2016)

Tutkijavierailun toteutus ja tulokset

Helsingin Sanomain Säätiön rahoittama vuoden mittainen tutkijavierailu Tukholman yliopiston historian laitokselle ja journalismin tutkimusyksikköön toteutui aikavälillä 1.8.2015–31.7.2016. Vierailu liittyi Työsuojelurahaston apurahalla maaliskuun 2014 alussa käynnistyneeseen hankkeeseen, joka valmistuu kesällä 2017. Tutkimuksessa vertailen suomalaisten ja ruotsalaisten toimittajanaisten käsityksiä ammattinsa tasa-arvoisuudesta ulottaen tarkastelun 1960-luvulta nykypäivään. Hanke tuottaa välineitä myös toimitusten tasa-arvotyöhön kehittämällä entistä moninaisempia ja toimittajakuntaan paremmin sopivia välineitä niin sukupuolesta kuin etnisyydestä ja työllistymistilanteesta johtuvien tasa-arvo-ongelmien havaitsemiseen ja niiden ratkaisemiseen.

Tutkijavierailu kohdistui Tukholman yliopiston historian laitokselle ja journalismin tutkimusyksikköön, koska hanke sijoittuu läheisesti molempien tutkimusalojen piiriin. Syksyn 2015 työskentelin historian laitoksen tiloissa ja kevään 2016 journalismin tutkimusyksikössä, mutta olen osallistunut koko vuoden molempien yksikköjen seminaareihin. Olen myös esitellyt tutkimustani sekä historian että journalismin tutkijaseminaarissa.

Pidemmällä tähtämällä tutkijavierailu on tukenut tutkijanurani rakentamista tarjoamalla mahdollisuuden opettaa journalismin opiskelijoita. Marraskuussa 2015 luennoin omasta tutkimusaiheestani osana kurssia *Journalistik i tid och rum*. Maaliskuussa 2016 pidin kahden tunnin luennon historiallisesta lähdekritiikistä sekä ohjasin siihen liittyen kuusi tuntia seminaarityöskentelyä lähdekritiikkiä käsittelevällä kurssilla. Tutkimustiedon popularisointiin minulle tarjoutui mahdollisuus kesäkuussa 2016, jolloin minua haastateltiin Sisuradion iltapäiväohjelmassa. Haastattelun voi kuunnella osoitteessa: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=6458214&playaudio=5747130>

Tutkimusalueena Ruotsi oli minulle ennestään tuntematon, mistä johtuen tutkijavierailu on kokonaisuutena ollut tärkeä tutkimusprojektin onnistumiselle. Paitsi että olen kerännyt vuoden aikana projektin Ruotsia käsittelevän tutkimusaineiston, olen myös perehtynyt laajasti ruotsalaiseen tutkimuskirjallisuuteen. Tutkimusprojektiani varten olen tehnyt 41 toimittajahaastattelua Tukholmassa, Malmössä ja Göteborgissa. Lisäksi olen käynyt läpi Svenska Journalistförbundetin julkaiseman *Journalisten*-lehden vuosikerrat koko tutkittavalta ajanjaksolta. Olen myös käynyt läpi aiheen kannalta relevanttia arkistoaineistoa kuten Christina Jutterströmin arkiston, joka sijaitsee Göteborgin yliopiston naishistoriallisessa kokoelmassa.

Aineiston analyysi on vielä kesken, mutta olen tutkijavierailun aikana kirjoittanut kolmen englanninkielisen referee-artikkelin käsikirjoitukset. Artikkelit käsittelevät suomalaisten toimittajanaisten käsityksiä sukupuolesta, suomalaisten toimittajanaisten käsityksiä feminismistä sekä suomalaisten ja ruotsalaisten toimittajanaisten kokemuksia toimittajan ammattiin liittyvistä mahdollisuuksista. Tarjoan artikkeleita *Gender, Work & Organization*, *Feminist Media Studies* ja *Scandinavian Journal of History* -lehtiin julkaistavaksi elokuussa 2016. Artikkeleiden ohella olen aloittanut projektin päätuotoksen, englanninkielisen monografian kirjoittamisen. Monografia pohjautuu suomalaisten ja ruotsalaisten

toimittajanaisten haastattelujen analyysiin ja sen käsikirjoituksen on tarkoitus valmistua kesään 2017 mennessä.

Olen osallistunut rahoitusvuoden aikana myös kolmeen konferenssiin. Aloitin vuoden osallistumalla elokuussa 2015 Tukholman yliopistossa järjestettyyn Nordiska kvinno- och genushistoriker-mötet -konferenssiin. Pidin konferenssissa yhteisesitelmän ruotsalaisen historiantutkija Fil.Dr. Anne Hedénin kanssa suomalaisen ja ruotsalaisen median feminismikirjoittelusta. Maalis-huhtikuun taitteessa 2016 osallistuin Valencian yliopistossa järjestettyyn European Social Science History -konferenssiin, jossa puhuin tasa-arvotutkimusta käsittelevässä paneelissa. Kesä-heinäkuun taitteessa 2016 osallistuin *Gender, Work & Organization* -lehden järjestämään kansainväliseen konferenssiin, jossa esittelin yhtä kolmesta artikkelikäsikirjoituksestani.

Tutkimusaineiston analyysi on vasta käynnissä, mutta alustavasti voin todeta aineiston osoittavan suomalaisen ja ruotsalaisen tasa-arvokeskustelun välillä olevan eroja, jotka ovat esiintyneet koko tutkimusajan 1960-luvulta nykypäivään. Suomalaisissa toimituksissa naiset eivät ole turvautuneet yhtä useasti kollektiiviseen toimintaan kuin heidän ruotsalaiset kollegansa. Myös *Sanomalehtimies/Journalisti* ja *Journalisten*-lehtien kirjoittelun volyymeissä on eroja. Suomessa keskustelu on ammattilehtitasolla ollut selkeästi satunnaisempaa ja vaisumpaa kuin Ruotsissa. Samanaikaisesti aineisto kuitenkin osoittaa, että haastatteluissa erot suomalaisten ja ruotsalaisten toimittajanaisten tasa-arvokäsitysten ja kokemusta välillä ovat yllättävän vähäiset. Aineisto haastaa esimerkiksi käsityksen sukupuolesta vaikenemisesta yksinomaan suomalaiseen työelämään liittyvänä ilmiönä. Ruotsalaisten aktiivisempi tasa-arvopolitiikka nouseekin haastatteluaineistossa esiin lähinnä sukupuolikiintiöihin liittyvien käytäntöjen tarkastelun yhteydessä. Sen sijaan toimittajanaisten kollektiivinen toiminta ei nouse haastatteluissa yhtä selkeästi esiin kuin muussa aineistossa. Näyttääkin siltä, että aktiivinen tasa-arvokeskustelu on myös Ruotsissa keskittynyt verraten pieneen toimittajajoukkoon, kun taas valtaosa naispuolisissa toimittajista on mukautunut vallitseviin käytäntöihin, vaikka he identifioivatkin itsensä suomalaisia kollegoitaan todennäköisemmin feministeiksi. Lisäksi haastatteluaineisto antaa viitteitä siitä, että ruotsalaiset naistoimittajat ovat suomalaisia kollegoitaan useammin valinneet siirtymisen uutistyon kovasta ytimeistä yhteisöviestinnän pariin. Vaihtoehtoisesti he ovat pyrkineet muuttamaan työskentelykäytäntöjä sisältäpäin kehittämällä uudentyyppistä journalismia, joka on keskittynyt sanomalehtien feature-osioihin.

Sekä suomalaisessa että ruotsalaisessa aineistossa toimittajat keskittyvät sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Ruotsalaisissa toimituksissa laajempi yhdenvertaisuuskeskustelu näyttää aineiston perusteella olevan kuitenkin olennaisempi osa toimitusyhteisöjä kuin Suomessa. Osin tämä johtuu siitä, että toimittajakunnan etnisen taustan moninaistuminen on Suomessa vasta käynnistymässä, kun taas Ruotsissa etninen moninaisuus on tavanomaisempaa.

Kokonaisuutena tutkijavierailuvuosi on ollut erittäin onnistunut. Pidempi yhtäjaksoinen asuminen tutkimusmaassa on parantanut kielitaitoani, mikä on edesauttanut tutkimushaastattelujen tekemistä ruotsiksi. Myös aineistosta tehtävät tulkinnat ovat kestävämmällä pohjalla, kun olen pystynyt perehtymään syvällisemmin ruotsalaiseen kulttuuriin yleensä ja etenkin ruotsalaiseen mediamaailmaan.